

קבצי הערות התמימים ואני"ש ללקו"ש חלק ט"ז שיחה ד' לפרשת תשא

קובץ הערות התמימים ואני"ש ברינוא גליון יד (תשל"ט)

ו. בגליון ה' (י"ז) או"ש, העיר הת' ח.י.א. על המבואר בלקו"ש פ' תשא תשל"ח, שהפסוק "וידבר ה' אל משה לך עלה מזה אתה והעם" מדבר על הערב רב, ופי' הפסוק כך הוא; "עלה" שהערב רב יתעלו, כיון שנתקבלה תשובתם על חטא העגל; ולכן נקראים הערב רב כאן בשם המעלה "העם" ולא בשם עמך, ובהערה 7 כתוב שעפי"ז צע"ק מה שדוקא בפסוק זה ממשיך אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם וגו' לזרעך אתננה.

והקשה הלא תשובתו בצדו מפורש, שכוונת הפסוק להורות שנתעלו הערב רב להיות נקראים בשם המעלה "העם", ועפי"ז מובן מה שדוקא בפסוק זה ממשיך "אשר נשבעתי לאברהם וגו'".

וקושי מעיקרא ליחא, דלא על ידי עלייתם נחשבו להיות בני אברהם יצחק ויעקב, דע"פ פשוטו של מקרא אין גר נק' בן אברהם כמ"ש ברש"י דברים כו.יא. ואשר על כן לכאורה אין מקום להזכיר דוקא בפסוק זה אברהם יצחק וגו', וגם בלי זה קושיהו איננה אך אכמ"ל.

הת' יונתן פאליק שטראקס
יתוה"ל - ברונא

קובץ הערות התמימים ואני"ש לוד גליון יח (תשי"מ)

י"ט. בגליון י"א (לוד) מביא א' מאנ"ש דלוד מ"ש בלקו"ש
תשא תשל"ח (ס"ט) בנוגע העילוי דעבודת התשובה על עבודת
הצדיקים. דבע"ת פועל שזדונות נעשה כזכיות - שמעלה
ניצוצות הקדושה שבזדונות משא"כ צדיקים יכולים להעלות
רק הניצוצים שבדבר היתר משא"כ עניני איסור צריכים
לדחות ולא יכול להעלותם לקדושה. ומבאר שם (ס"י ואילך)
שחילוק הנ"ל הוא לא רק מפני שצדיק איך לו זדונות אלא זה
קשור גם בכללות החילוק בין עבודת הצדיקים - המשכה
מלמעלמ"ט ועבודת התשובה - העלאה מלמטלמ"ע. דבאחדות ה'

יש ב' ענינים: א) הרע לא סותר לאחדותו כי הוא לא מציאות כ"א העדר וזה בא בגילוי ע"י דחיית הרע, ב) ניצוץ הקדושה המחי' הרע מתייחד בגילוי עם אלוקות ע"י עבודת התשובה דזדונות נעשה כזכיות. ובכללות זה ההפרש באחדות ה' כמו שהוא מצד אלקות וכמו שהוא מתגלה בעולם – שהעולם מצד ענינו הוא, מיוחד באלקות. והביאור הוא דמצד הרע העולם מתנגד לאלקות והאחדות ה' מתגלה ע"י דחיית הרע שמתגלה שהרע הוא "העדר" וזהו"ע עבודת הצדיקים בדרך המשכה מלמעלמ"ט – להמשיך אלקות בעולם משא"כ האחדות מצד אלקות הנה אמיתית המציאות של איזה דבר הוא הפנימיות והכוונה – הניצוץ דקדושה שמחי' הדבר שמיוחד עם אלקות שהכוונה הוא שיתעלה לקדושה – וזה עבודת הבע"ט בדרך הצלחה מלמעלמ"ט – לצאת מעולם, דמצד זה נרגש אצלם איך שזה מצד "למעלה" להעלות הניצוץ שברע לקדושה, ע"כ תוכן השיחה.

19/08/2018תתקנ

ומקשה הנ"ל דבהשיחה מציין בהערה 38: "להעיר מההפרש (תורת שלום ע' 49 ואילך, ע' 184 ואילך) בין ב' אופני היחוד הוי' אחד מלמעלמ"ט והוי' אחד מלמעלמ"ט דלכאורה לא מובן הכוונה, שהרי ב' אופני היחוד דהוי' אחד הם ענין אחר מב' אופני היחוד המבוארים בהשיחה. כי הביטול דהוי' אחד זה ביטול במציאות – יחוד מצד אלקות אלא שבזה גופא ב' אופנים מלמעלמ"ט ומלמעלמ"ט משא"כ מצד המלמטה המבואר בהשיחה הוא ביטול היש – יש ובטל – שהרי"ז ביטול מצד העולם העולם וכך משמע בלקו"ש ח"ד ע' 1334 שהיחוד שבדרך מלמעלמ"ט אינה שוללת מציאות העולם עיי"ש, ולכאורה הענין הזה (היחוד מצד העולם) הוא דרגא שלישית – הענין דיחוד יחו"ע ויחו"ת המבואר בתרס"ו ע' ק"ד דמבאר שם ב' אופני יחוד שמלמעלמ"ט ומלמעלמ"ט – דבשניהם זה לא מציאות גשמי משא"כ היחוד דיחו"ע ויחו"ת "ה"ה בבחי' מציאות גשמי אלא שע"י ביטול ותוקף התייחדותו באלקות כמו שהוא למטה דוקא לזאת כל עשיותיו הגשמי' הן אלקות והיינו שהוא ע"י עבודתו מהפך את הדברים הגשמיים שנעשים אלקות".

והוא מסביר שאולי הכוונה בהערה הוא שיש דמיון בין ב' הענינים – ז"א בין היחודים שבהשיחה להב' אופני יחוד המבואר בתורת שלום (אבל לא שזה אותו ענין) דהיינו דעבודת בע"ט מלמעלמ"ט זה בדוגמת הוי' אחד מלמעלמ"ט (המבואר בתורת שלום) דזה שלילת המציאות "מלמעלמ"ט הוא שהעולמות לאחר שנתהוו בטלים במציאות בתכלית שהם כמו קודם שנתהוו" ועד"ז עבודת הבע"ט מלמעלמ"ט "ארויסגיין פון וועלט" – שלילת המציאות משא"כ עבודת הצדיקים – מלמעלמ"ט הוא בדוגמת הוי' אחד מלמעלמ"ט (המבואר בתורת שלום) שלא שוללים המציאות, וז"ל: "היינו אז עם איז פאראנען א מציאות אלא שהמציאות הוא בחי' אלקות", אבל זה לא בדיוק דומה כי שם (בתורת שלום) זה מציאות אלקי אבל בהשיחה זה מציאות יש (שמתייחד). עכת"ד (בגליין הנ"ל)

ולפלא מה שהוא כותב (בביאור כוונת ההערה) שעבודת הצדיקים המשכה מלמעלמ"ט זה בדוגמת הוי"א אחד מלמעלמ"ט ועבודת הבע"ת מלמעלמ"ע זה בדוגמת הוי"א אחד מלמעלמ"ע - שהרי בהשיחה מבואר להיפך שעבודת הבע"ת בדרך העלאה מלמעלמ"ע "ארויסגיין פון וועלט און מצד דעם הערט זיך ביי זיי ווי דאס איז מצד למעלה" והיינו הוי"א אחד מלמעלמ"ט, ועבודת הצדיקים דברך המשכה מלמעלמ"ט "ממשיך זיין אלקות אין וועלט און אזוי אויך בנוגע צו רע זיינען זיי מגלה אחדותו ית' אין רע ווי ס'איז מצד וועלט היינו הוי"א אחד מלמעלמ"ע - אחדות מצד המטה, ז"א שאה"נ דעבודת צדיקים הוא בדרך מלמעלה למטה אבל האחדות הוי"א שמאיר ע"י עבודתם הנה זה מלמעלה (למעלה) - מצד עולם כיון שעבודתם היא לפעול בגדר העולם ולכן מורגש אצלם האחדות מצד עולם, משא"כ עבודת בע"ת מלמעלה למעלה מאיר האחדות מלמעלה (למטה) - כיון שיוצאים מגדרי העולם למעלה ולכן נרגש אצלם האחדות כמו שהוא מצד למעלה כמפורש בהשיחה (היפך מדברי הנ"ל).

א' מהת'
תוח"ל לוד

כ. אין שום סתירה ממ"ש בהשיחה (שאצל בע"ת מאיר האחדות מצד למעלה ואצל צדיקים האחדות מצד למטה) למה שכתבתי (שאצל בע"ת זה בדוגמת הוי"א אחד מלמעלמ"ע ובצדיקים הוי"א אחד מלמעלמ"ט) - כי ענין אחדות מצד למעלה ומצד למטה (שבפנים השיחה) וענין הוי"א אחד מלמעלמ"ט או מלמעלמ"ע (שמובא בהערה 38 מתורת שלום) - הם ב' ענינים שונים: דאחדות מצד למטה הכוונה האחדות כמו שזה נרגש בעולם ומצד ענינו הוא. ואחדות מצד למעלה הכוונה האחדות כמו שהאלקות מרגישו. (כמ"ש בתחילת סעי' י"א "בכללות איז דאס דער חילוק צווישן אחדות ה' ווי עס איז מצד אלקות און ווי דאס ווערט נתגלה אין וועלט"). ובאחדות מצד אלקות גופא יכול להיות בב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמעלמ"ע - דמלמעלה למטה היינו שאלקות מתפשט ומלוּבש בהמציאות. ומלמעלמ"ע שהמציאות נכלל באלקות. ושניהם הם הביטול מצד אלקות - היינו מצד למעלה.

ועד"ז גם באחדות מצד המטה גופא ("אז עולם מצד ענינו הוא איז מיוחד באלקות") יש ב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמעלמ"ע: דאחדות מצד המטה הוא האחדות מצד עבודת הנבראים כמ"ש בלקו"ש חי"ב ע' 73 "המעלה שבענין העבודה... שא" הביאורים בזה הוא לפי שע"י העבודה דוקא נשלמת הכוונה דנתהווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים. ופ' הדבר: הכוונה "בדירה בתחתונים" היא, ש"התחתונים" מצד ענינם הם יהיו דירה לו ית', ולכן צריך ש"הדירה" תעשה ע"י העבודה דנש"י המלוּבש בגופים כי דוקא אז נעשים ה"תחתונים" דירה לו ית'. משא"כ אם ה"דירה" היתה נעשית מצד הגילוי שלמעלה הרי אז התחתונים עצמם מצד ענינם הם

לא נעשו דירה לו ית". (ועיי"ש בהע' 22) ובעבודת הנבראים (זיכוך המטה) גופא יש ב' העבודות דמלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע - עבודת צדיקים ובע"ת. דבאופן כללי שניהם מצד המטה - עבודה וזיכוך הנברא רק בזה גופא יש מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע. וכמ"ש בלקו"ש ח"ט ואתחנן (ג) בביאור ההבדל בין המשכן, בית ראשון ובית שני, דבמשכן ענינה המשכה מלמע' ולא הענין דעבודת וזיכוך "הלמטה" (בדוגמת אחדות מצד למע'), בית ראשון ושני - עבודת וזיכוך הנברא (בדוגמת אחדות מצד למטה), רק בזה גופא ההבדל הוא דבית ראשון הוא עבודת וזיכוך המטה מצד אור - צדיקים (עבודה דמלמעלמ"ט), ובית שני עבודת וזיכוך המטה מצד עצמו (בע"ת מלמטלמ"ע) הרי שגם בהאחדות מצד המטה יש ב' האופנים דמלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט.

ויש מעלה בכ"א מב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע המעלה שמלמטלמ"ע הוא שהזיכוך הוא מצד המטה עצמו וממילא זה עצם המטה, כמ"ש בלקו"ש (שס), והמעלה במלמעלמ"ט הוא שהזיכוך הוא בהמטה כמו שנשאר מטה (כמ"ש בלקו"ש ח"ה לך לך (ב) ע' 75), וגם הזיכוך הוא בהגדרים הפרטים של הנבוא (כמ"ש בלקו"ש ח"ו יתרו (ב)). ועייג"כ בלקו"ש שמיני תשל"ז הע' 34 "בכדי שיהי' לו ית' דירה בתחתונים... צריך ב' אופני עבודה: עבודה דמס"נ ועבודה דכחות פנימיים... בהגילוי דמס"נ מתבטא איך שההעלם דעולם כוונתו גילוי אלקות אבל... אינו פועל שגם תכונות וגדרי הפרט דכל נברא הם כלים לאלקות... ולכן צריך להעבודה דהשגה ואוי"ר אינו מספיק כי... מצד ההעלם דעצם העולם הוא הוספה על עצם מציאותו ולכן צריך לעבודה דמס"נ שמבטא שגם עצם העולם הוא כלי לאלקות", והרי מס"נ ותשובה זה אותו תנועה.

(ודוגמא לזה - שבאחדות מצד למטה ומצד למעלה יש בכ"א מהם גופא ב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע - מצינו עד"ו בתשובה דידוע דיש תשו"ע ויש תשו"ת (בדוגמת אחדות מצד למעלה ומצד למטה) ובכ"א מהם גופא יש באופן דמלמעלה למטה ובאופן דמלמטלמ"ע דהנה בתשובה עילאה מבואר באגה"ת פ"י דבתשובה עילאה יש ב' אופנים מלמטלמ"ע ומלמעלמ"ט. ובלקו"ש ח"ה חיי שרה (ב) ע' 111 מובא שגם בתשובה תתאה ב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע. וז"ל: "אע"פ אז בכללות זיינען פאראן נאר צווי בחי' תשובה: תשובה תתאה און תשובה ועילאה - שטייט אבער אין לקו"ת אז בפרטיות זיינען פאראן פיר בחי' אין תשובה. ווייל אין יעדער איינע פון די צווי בחי' תשובה תתאה און תשובה עילאה איז פאראן צווי אופנים: העלאה און המשכה", ועד"ו בענינינו שבכ"א מהב' מיני אחדות גופא יש מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע.)

א' מאנ"ש דלוד

כא... הנה דבריו אינם מובנים: א) מה שהוא כותב שגם באחדות מצד המטה גופא יש ב' האופנים דמלמעלמ"ט ומלמטה

למעלה - עבודת צדיקים ועבודת בע"ת - דאצל שניהם הרי"ז עבודה וזיכוך המטה (וההבדל ביניהם הוא רק בנוגע - לפרטי ה"מטה". ועצם ה"מטה" - כמו שהביא מלקו"ש שמיני תשל"ז) - דלפי"ז גם אצל בע"ת מאיר האחדות מצד למטה ובהשיחה (לקו"ש תשא תשל"ח) מבואר להיפוך דכתוב בהשיחה שבעבודת בע"ת 'הערט זיך ביי זיי ווי דאס איז מצד למע"פ", והיינו דאצל בע"ת מאיר האחדות מצד למעלה ורק בצדיקים מאיר האחדות מצד למטה "עבודת הצדיקים איז בדרך המשכה מלמעלמ"ט - ממשיך זיין אלקות איך וועלט... זיי זיינען מגלה אחדותו ית"י... ווי ס'איז מצד וועלט" ולא כדבריו ששניהם (גם בע"ת) שייכים לאחדות מצד למטה.

(ב) לפי דבריו הנה מ"ש בנוגע ב' האופנים דהוי' אחד מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע זה בדוגמת עבודת הצדיקים - מלמעלה למטה, ועבודת בע"ת - מלמטלמ"ע. ובהערה משמע שמביא ב' האופנים בנוגע אחדות מצד למטה ואחדות מצד למע"פ, דכתוב בהערה 38 וז"ל "בהבא לקמן - להעיר ממהפרש (תורת שלום ע" 49 ואילך, ע" 184 ואילך ועוד) בין ב' אופני היחוד, הוי' אחד מלמטלמ"ע והוי' אחד מלמעלמ"ט". הרי כתוב (בהערה) "בהבא לקמן להעיר כו" "והבא לקמן" זה הב' מיני אחדות (מצד למעלה ומצד למטה) - ולא כדברי הנ"ל.

א' מהת'

תות"ל - לוד

כב. ... בנוגע לשאלה א) הנה כפי שכתבתי מלקו"ש חי"ב - דאחדות מצד המטה הוא מצד עבודת הנבראים, ובעבודה דזיכוך המטה גופא יש ב' האופנים דצדיקים ובע"ת כמ"ש בלקו"ש ח"ט (וכ"א מהם פועל בענין אחר של "המטה" - שם ובלקו"ש שמיני תשל"ז). ז"א דשניהם שייכים לאחדות מצד המטה אבל פה (מ"ש דבע"ת שייכים לאחדות מצד למעלה) מדובר מה שמורגש בנפשם כמ"ש בהשיחה "די עבודה פון בע"ת איז בדרך העלאה מלמטלמ"ע - ארויסגיין פון וועלט און מצד דעם הערט זיך ביי זיי ווי דאס איז מצד למעלה" ז"א שבעצם גם הבע"ת שייך לאחדות מצד המטה - כנ"ל שפועלים על ה"עצם" דעולם - אבל זה לא בגילוי בהרגשת נפשם, משא"כ צדיקים עבודתם בה"גילוי" של המטה פועלים כנ"ל בתכונות וגדרי הפרט (גילוי) של העולם ולכן האחדות הזו (שמצד המטה) מאיר בגילוי בנפשם (ובעולם) ז"א שעצם מהותו של בע"ת (וכן בנוגע לעולם) שייך לאחדות מצד למטה (ובגילוי) הוא בתנועה דהעלאה - לצאת מהעולם לכך בהרגש - (בהגלות אצל הבע"ת וכך בנוגע לעולם - הגילוי דעולם והיינו הגדרים וכו') שייך לאחדות מצד למעלה. (דהעבודה זה ענין של גילוי - שנפשו הוא בתנועה דהעלאה למעלה, ורצונו הוא לצאת מהמטה ולהכלל למעלה - ובמקום שרצונו של האדם שם הוא נמצא - אבל בעצם הוא למטה (רק שרוצה לצאת ממצבו) וגם סיבת התעוררות נפשו הוא מצד למטה אבל ההתעוררות בפועל זה

להכלל בהמעלה).

נמצא דאצל בע"ת יש ב' אופני האחדות מצד למעלה ומצד למטה אלא דמצד למטה זה בעצם ובהעלם (בהמטה) ואחדות מצד למעלה מאיר בגילוי בנפשו היות שבגילוי הוא בתנועה דהעלאה למעלה. ואולי אפ"ל דאצל צדיק יש גם הב' אופני אחדות רק שאצלו זה בדיוק הפוך שבהעלם זה מצד למעלה - שהרי סיבת (שורש) עבודתו מצד למעלה - דמהותו יותר מזוכך מבע"ת והוא יותר קרוב למעלה (והיינו שמדריגתו הוא המעלה שבהמטה גופא) אבל כיון שעסק שלו (עבודתו) הוא בתנועה דהמשכה למטה לכן בגילוי מאיר אצלו האהדות מצד למטה.

והיינו דבין בע"ת ובין צדיק יש ב' האחדות (מצד למעלה ומצד למטה) שהרי בין מלמעלמ"ט (צדיק) ובין מלמטה למעלה (בע"ת) יש ב' הענינים דמע' ומטה (דהעבודה הוא התחברות בין מעלה ומטה) וההבדל הוא רק אם הלמטה עולה להלמעלה או שהמעלה נמשך להמטה אבל בשניהם יש מעלה ומטה (אחדות מצד למעלה ואחדות מצד למטה) והיינו דההבדל ביניהם הוא מה הוא בעצם ולמה הוא נמשך בהתגלות (כנ"ל).

וממילא מובן בנוגע לשאלה ב) דאה"נ שבהערה הנ"ל בנוגע הוי' אחד מלמעלמ"ט ומלמטלמ"ע הנה זה מובא בנוגע לאחדות מצד למעלה ומצד למטה אבל גם במלמעלמ"ט יש האחדות דמצד למעלה ומצד למטה שהרי זה המשכה מה"למעלה" לה"מטה" וההבדל ביניהם הוא רק מה בהעלם ומה בגילוי - דמלמעלמ"ט האחדות מצד למטה בגילוי ומלמטלמ"ע האחדות שמצד למעלה בגילוי.

וזהו מה שכתבתי (בגליון הנ"ל) דאחדות מצד עולם - עבודת הצדיקים מלמעלמ"ט זה בדוגמת הוי' אחד מלמעלמ"ט שהרי זה התפשטות אלקות בעולם, (שלא שוללים מציאות העולם) - שבגילוי הוא אחדות מצד למטה. ואחדות מצד למעלה - עבודת בע"ת מלמעלמ"ע זה בדוגמת הוי' אחד מלמעלמ"ע - שלילת והתכללות המציאות (המטה) בהוי' (בהלמעלה) - שבגילוי האחדות מצד למעלה.

אלא שלא מדויק מה שכתבתי בגליון הנ"ל שהביטול מצד המטה זה ביטול היש וביטול מצד למעלה זה ביטול במציאות אלא דב' הענינים - מצד למעלה ומצד למטה - שייכים בין בביטול היש ובין בביטול במציאות. שהרי ההפרש ביניהם הוא אם מצד עולם או מצד אלקות, וזה שייך בכל העולמות - בעוה"ז (בבי"ע) - העולם (מטה) והחיות אלקי (מעלה) - ביטול היש, ובעולם האצילות - אור (מעלה) וכלי (מטה) - ביטול במציאות. וכך עוה"ז ובי"ע (מטה) לגבי אצילות (מעלה). ובהשיחה יכול להיות מדובר בביטול היש או בביטול במציאות וכמ"ש בלקו"ש קרח תשל"ח (דמשמע בביטול במציאות) וז"ל "דער צוויטער אופן פון הוי' אחד (בדרך המשנה) מלמעלה למטה איז ווי אלקות איז מתפשט ומלובש אין יעדער

זאך, ד.ה. ס'איז פאראן א מציאות פון וועלט אבער די מציאות גופא איז אלקות און די דרגא פון יחוד רופט ארויס אין עבודה (ניט אפצושיידן זיך פון וועלט נאר אדרבא) צו טאן מיט דברים גשמיים - ער איז נהנה פון דער דבר גשמי נאר די הנאה איז א הנאה אלקית" הרי מדובר בביטול המציאות של הגשמיות.

^{19/08/2018} וכן לא מדויק מה שהזכרתי (בגליון הנ"ל) שכיון שזה ביטול היש א"כ זה הענין דיחוד יחו"ע ויחו"ת - פי (נוסף לזה שגם יחוד יחו"ע ויחו"ת הרי זה ביטול במציאות - אלא שזה דבר והיפוכו - יש וחד עם העצמות - יש וביטול במציאות כמבואר בתרס"ו - והובא בגליון הנ"ל - הנה) כנ"ל יכול להיות שבהשיחה מדובר בביטול במציאות (ולא בביטול היש) וממילא שייך להיחוד דהוי"א אחד דמלמעלמ"ט (וכמ"ש בלקו"ש קרח תשל"ח - שהוזכר לעיל), אלא כיון שהאחדות הוא מצד עבודת הנבראים (צדיקים ובע"ת) - מציאת-הנה מתבטא בזה אמיתית ענין אחדותו ית' כמ"ש בלקו"ש ח"ד ע" 1335 "כי היחוד הבא ע"י העבודה של מטה עם היותו שאינו שולל את מציאות הנבראים כנ"ל בו דוקא מתבטא אמיתית ענין אחדותו ית' שגם כשישנו למציאות מ"מ מיוחד הוא עמו ית' בתכלית היחוד, ויחוד זה הוא מצד העצמות דוקא שהוא כל יכול ונושא הופכים" (בדומה ליחוד יחו"ע ויחו"ת).

א" מאנ"ש
לוד

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון קמח (תשמ"ב)

ה. בלקו"ש פ' דברים ש.ז. סוף סעי' יא מבאר, שי"ל שבפנימיות מה שאמר אהרן "חג לה' מחה" זהו החג שבא ע"י עבודת התורה ע"י בנ"י על עשיית העגל, "און אחדות ה' וועט קומען בגילוי בשייכות צו ג' קליפות הטמאות, אז די ניצוצות שבהם (דער תכלית ופנימיות הכוונה שבהם) ווערט נתהפך לטוב און נתעלה לקדושה".

ולכאן למה אינו אומר שאחדות הוי"א יהי' ע"י שבירת הקליפות וכמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ? ואדרבה אחדות הוי' נתגלה עוד יותר ע"י שבירת הקליפות מע"י עליית הניצוצות שבהם, דבלקו"ש ח"ה פ' ויגש (ב) הערה 59 וז"ל:.. "שהענין ד"אין עוד מלבדו" אינו משתנה ח"ו גם ע"י החטאים אף

שגם היפך רצונו ית' כי אדרבה גם בזה נתעלה ש"אין עוד מלבדו [דנוסף לזה שהתשובה (שלאחרי עשיית החטא) מגלה את ה"אין סוף שבו, שגם ניצוצות הקדושה שנמצאו לפני"ז בה"זדונות" יכולים להתעלות ולעשות "לזכיות", הנה] גם ע"י הזדונות עצמם מתגלה שאין עוד מלבדו, אלא שגילוי זה הוא [לא מצד מציאותם ח"ו, כ"א אדרבה] שאינם תופסים מקום לגבי ית' ואין מתחשבים עמם מזה נראה שאין עוד מלבדו מתבטא עוד יותר ע"י הזדונות עצמם ע"י שאינם תופסים מקום לגבי ית' ועיין בלקו"ש ח"ה פ' לך (א) הערה 71 וז"ל:..א) מה שע"י התשובה מברר גם הניצוצות שבה "זדונות", כדלקמן בפנים ב) מה ששובר את הזדונות עצמם ע"י שמתחרט עליהם ומתמרמר מזה, וזה (שבירת הזדונות) מגיע למעלה יותר מבירור הניצוצות שבהם!..?

ואואפ"ל הביאור בזה בהקדים סתירה לכאן להמבואר בלקו"ש פ' ויגש ובלקו"ש פ' לך לך הנ"ל, דהנה בלקו"ש פ' חשא (ד) חט"ז סעי' ח' ואילך מבואר שעבודת הבע"ת הוא להצללות הניצוצות קדושה שבהזדונות משא"כ צדיקים עבודתם לדחות הרע, וזה שני אופנים באחדות הוי' א) שהרע אינו סתירה לאחדות הוי' כיון שהוא ענין של "העבד" וזה בא בגילוי ע"י דחיית הרע (וב) הניצוץ טוב שבו שאע"פ שחתיכה נעשה נבילה אעפ"כ כיון שתכלית ופנימיות הכוונה של בריאת הרע הוא שיתהפך לטוב ויתעלה לקדושה וזה בא בגילוי ע"י עבודת התשובה ומבאר שם באריכות איך שע"י עבודת הבע"ת יש אחדות הוי' מלמטלמ"ע והיינו ע"י עליית הניצוץ ולא ע"י דחיית הניצוץ ומשמע מכל הנ"ל שאין עוד מלבדו נתגלה עוד יותר ע"י עבודת הבע"ת, היינו עלית הניצוצות וכנ"ל מלקו"ש פ' דברים ש.ז.?

וי"ל הביאור בזה דיש חילוק בין "אין סוף" ו"אין עוד מלבדו", דכשאנו אומרים שיש דבר שמגלה הענין ד"אין סוף" פי' שיש מעלה מיוחדת שנחגלה ע"י הענין מסויים, ואם אינו נתגלה איזה מעלה אזי אין נתגלה "אין סוף" כיון שהענין מסויים הוא העלם והסתר על אלקות, משא"כ כשאנו אומרים שענין מסויים מגלה הענין ד"אין עוד מלבדו" פי' אפילו בלא מעלות גלויות רק במעמד ומצב הדבר איך שהוא בהעלמו והסתרו מאלקות אדרבה ענינו היפך ומנגד לאלקות אעפ"כ נתגלה ע"י אין ש"אין עוד מלבדו".

ועפי"ז מובן שבלקו"ש ח"ה פ' לך לך הנ"ל, ויגש הנ"ל, שם מדבר אודות הענין ד"אין עוד מלבדו" וכמבואר בפירושו בהערה 79 בלקו"ש פ' לך לך (א) וכלשונו בלקו"ש ויגש (ב) הערה 59, ולכן אומר שהתשובה דלאחרי עשיית החטא מגלה את ה"אין סוף" והיינו כשאנו רואים איך שהזדונות נעשים זכיות והיינו דוקא לאחרי עשיית החטא ולא בשעת מעשה החטא גופא, משא"כ הענין ד"אין עוד מלבדו" נתגלה ע"י עשיית החטא גופא והיינו בשעת מעשה החטא גופא, ע"י שאינם תופסים מקום לגבי וכו'... משא"כ בלקו"ש פ' דברים ש.ז. וכך בלקו"ש פ' חשא, חט"ז שם מדובר אודות הענין ד"אין סוף" ולכן זה דוקא

ע"י הפנימיות כוונה בהזדוונות והם הניצוצות קדושה שבהם, ולכן דוקא ע"י עבודת הבע"ת הם מגלים ה"אין סוף" ע"י עליית הניצוצות לששם ומקורם, ולכן אומר שהעלאת הניצוצות למעלה מדחיית הרע, משא"כ בלקו"ש ח"ה שם מבואר ענין דאין עוד מלבדו ולכן עוה יותר הענין דדחיית הרע מהענין דהעלאת הניצוצות.

וימתק מאוד עפ"י המבואר שם בלקו"ש פ' תשא הערה 41 שמביא שם שדירה בתחתונים נעשה דוקא ע"י צדיקים, והיינו כידוע שדירה בתחתונים פ' במקום שאין תחתון למטה הימנו שם יחגלה עצמותו ומהותו ית' וזה סתירה מני' ובי' וכמו שמבואר בלקו"ש פ' לך לך (ג) חט"ו הערה 40 ובשולי הגליון שם שדוקא מצד עצמותו שגבול ובל"ג שוים אפשר להיות דירה בתחתונים! והיינו הגילוי ד"אין עוד מלבדו" למעלה מכל גדרי הגילויים אפי' מהגילוי ד"אין סוף". ועיין בלקו"ש פ' ויצא (ג) חט"ו סעי' יו"ד ובהערות שם שדוקא בעוה"ז יש היטול דאין עוד מלבדו וכנ"ל שדירה בתחתונים הוא דוקא ע"י עבודת הצדיקים שהם ממשיכים אור מלמעלמ"ט במקום המטה ועוד יותר לפי גדרי ופרטי המטה וכמו שמבואר בלקו"ש פ' יתרו (ב) ח"ו בביאור מחלוקת ר"ע ור"י, ואפ"ל ששני ענינים המבואר בלקו"ש חט"ז פ' תשא מתאים להמבואר בלקו"ש פ' שמיני (א) ח"ז סעי' ח' וט', שייך ענין ה' שעולם "מאנט" אלקות מצד זה שפנימיות העולם תכליתו הוא גילוי אלקות ויש עוד ענין שהעולם והסתר דעולם והיינו כמו שהוא בתחתוניותו, מגלה אלקות ע"י מציאותו גופא, ועיין בקובץ מגדל אור ח"ה פלפול אודות ענין זה.

חיים יעקב דלפין
- ישיבה אור אלחנן חב"ד -
ל.א. קאליפורניא

קובץ הני"ל גליון שכט (תשמ"ו)

ג. בלקו"ש חט"ז פ' תשא (ד) מבאר את דברי הקב"ה למשה -
"לך עלה מזה אתה והעם" וכו' ומפרש"י "אתה והעם, כאן לא אמר
ועמך" שהכוונה בזה הוא ל"ערב רב" שחטאו בעגל (כלי עדים
ובלי התראה). ופלי' הפסוק ש"כניי זיי וועט זיין אן ענין פון
עלי';

28/07/2018

אוצר החכמה

אין וואס באשטימט זייער עלי' - זאגט רש"י "כאן לא
אמר ועמך": זיי האבן תשובה געטאן אויף זייער חטא, ובמילא
קען מען זיי איצטער אנרופן (ניט "עמך", נאר א העכערן
נאמען) "העם".

ואח"כ מבאר ע"פ חסידות שהתשובה שעשו הערב רב הי'
ענין ד"זדונות נעשות לו כזכיות", אתהפכא חשוכא לנתורא,
עלי"ש.

וצ"ע ממש"כ בזהר פ' ויקהל קצה, א "בקדמיתא (לפני חטא
העגל) מאת כל איש אשר ידבנו לבו לאכללא כלא ... ובגין דחוו
אינון ערב רב בגווייהו אתמר מאת כל איש אשר ידבנו לבו
לאכללא לון בינייהו דישראל.

אבל לאחר חטא העגל שהערב רב גרמו לזה והסיתו את
בנ"י לזה "אמר קב"ה מכאן ולהלאה עובדא דמשכנא לא יהא אלא
מסטרא דישראל בלחודייהו, מיד ויקהל משה את כל עדת בני ישראל
וגו' ... מאתכם ודאי עלה כקדמיתא דכתיב מאת כל איש אשר
ידבנו לבו" הרי משמע שהערב רב לא נכללו כחלק מהעם.

הרב מיכאל לוזניק
- מיאמי-פלארידא -

בענין עבודת יעקב אבינו

הת' לוי ישראל שי' בראקמאן
שליח בישיבה

א.

בלקו"ש חלק ל"ה פ' וישלח ג' עמ' 153 הובא וזלה"ק: "ואולי יש לומר, שיסוד החילוק בין עבודת השבטים, מה שבני לאה עניינם (בעיקר) עבודה התשובה ויוסף ובנימין עבודת הצדיקים, שרשם באמהות, דלאה שייכת לעבודת הבע"ת ורחל לעבודת הצדיקים.

וממשיך ועפ"ז יש לפרש מה שנאמר ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה: רחל מורה על עבודת הצדיקים, צדיק דמעיקרא "יפת תואר ויפת מראה, בלי מום ופגם [דתואר היא בציור תמונת האברים שהם כל אבר לפי הראוי לו בתמונת הנצרכת . . ומראה הוא זיו וקלסתר פנים כו', שקאי על השלימות דרמ"ח מ"ע, הנקרא רמ"ח אברים דמלכא, ושס"ה ל"ת כנגד שס"ה גידים השייכים להארת פנים] ולאה מורה על עבודת התשובה שזה עניין הבכיה דלאה, "ועיני לאה רכות", דבכיה קשורה עם עבודת התשובה.

והנה ביעקב נאמר "ויאהב יעקב את רחל", כי מצד יעקב עיקר העבודה היא עבודת הצדיקים כמ"ש "ויעקב איש תם יושב אהלים", העבודה בפנים בתחום הקדושה עצמה, ולא לצאת לחוץ ליעלות החוץ לקדושה, עכ"ל הק'.

וממשיך לבאר בהשיחה שם דמהאי טעמא היתה לאה אמורה להתחתן עם עשו מכיוון שעבודתה היתה עבודת בעלי תשובה הרי היא שייכת להחזיר עשו למוטב, משא"כ רחל שעניינה עבודת הצדיקים.

ומבואר בהשיחה דמכיון דענינם של יעקב ורחל הם עבודת הצדיקים שייכותם היתה רק בתחום הקדושה ולא היתה יכולה להפוך את עשו משא"כ לאה [ודינה] שעבודתה היתה עבודת הבע"ת.

ב.

24/08/2018

ועיין שם בהערה 44 שמציין ללקו"ש חלק כ' עמ' 110 ואילך - דמבאר שם - דיעקב היה "החסיד המעולה ויושב אהל" הענין דעבודת הצדיקים, ועשו היה "איש יודע ציד" ועיין בסעיף ז' שמובא דעבודת עשו היה העבודה דבע"ת רק דסו"ס מכיוון דעשו היה בעל בחירה ולכן לבסוף קלקל במעשיו ויוצא ועיי"ש.

והנה בשיחה הנ"ל בסעי' יו"ד כתב וז"ל הק': "אעפ"כ זיינען די ברכות געגעבען צו יעקב, ווייל נאר ער האט געהאט דעם כח צו מברר זיין עוה"ז, דוקא דורך דעם וואס מ'איז א "יושב אהלים" (מהאט דעם כח התורה) קען מען דענאך מברר זיין עוה"ז און מאכן פון עולם א דירה לו יתברך", עכ"ל הק'.

נמצא מבואר משם דדוקא ע"י יעקב "עבודת הצדיקים, יכול לברר עוה"ז.

ג.

ולפי"ז צ"ע השיחה דחלק ל"ה דכתוב דוקא ע"י עבודת התשובה אפשר לברר את הרע ולהפוך את הרע לטוב, וצ"ב.

זאת ועוד צ"ע דבלקו"ש חלק ט"ז פ' תשא עמ' 413 סעי' י"ב מבואר דעבודת הצדיקים היא בדרך המשכה מלמלמ"ט לגלות אחדותו ית' שברע מצד העולם והוא ע"י דחיית הרע, משא"כ עבודת הבע"ת היא בדרך העלאה מלמטלמ"ע ושהרגיש בעולם הכוונה הפנימי' דרע, הדבר ה' שמיוחד עם הקב"ה, וע"י זה הוא מעלה הניצוץ שברע לקדושה, ועיין בהמשך שזהו הענין דבירור הניצוצות דהרע, עכ"פ מבואר משם דעבודת הצדיקים הו"ע דחיית הרע משא"כ עבודת הבע"ת הו"ע בירור הרע, וא"כ צ"ע השיחה שבחלק כ' שכתוב שדוקא ע"י יעקב שהו"ע הצדיקים היה יכול לברר עוה"ז.

ד.

ולהבין זה יש לבאר תחלה מהו כללות העבודה דיעקב, דמבואר בחסידות באוה"ת ובתו"ח בפ' ויצא דענין ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה וגו' היה בכדי לברר הניצוצות שהיו אצל לבן ולעשות מחרן דירה לו ית', ויעויין בזה בספר המאמרים מלוקט חלק ב' ד"ה ושבתי בשלום (עמ' קנ"ט) באריכות, המורם מזה דאצל יעקב היה גם הענין דעבודת הבירורים שזהו כללות העבודה דבע"ת [כנ"ל סעי' ג'].

ועיין בד"ה "ושבתה" המשך תרס"ו עמ' רכ"ו דעבודת יעקב היא דהוא עובד אלקים דהיינו לעבוד ולתקן בחי' החשך וההסתר הנמשך משם אלקים לאפכה חשוכא לנהורא ועיי"ש בסוף העמוד דישראל הוא ע"ש כי שרית עם אלקים שמושל ושולט על שם הוי' והיינו שאין השם אלקים מעלים ומסתיר והוא בחי' גילוי שם הוי' בלי שום הסתר כלל כו' ועיי"ש.

ומזה מבואר שביעקב יש שני ענינים והם לפי שתי השמות שלו: א) יעקב היינו הענין דבע"ת מברר בירורים, ב) ישראל שהוא ענין עבודת הצדיקים.

ולפי זה יש לומר דמצד הענין דיעקב הענין דבע"ת היה מברר בירורים, וזהו הענין דויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה דזה מצד הענין דיעקב עבודת הבע"ת אבל עיקר ענינו היה עבודת הצדיקים וזהו מה שמבואר בחלק ל"ה שיעקב אהב את רחל כי מצד עיקר העבודה אשר היא עבודת הצדיקים, ורחל היתה בדרגת יפת תואר ויפת מראה דזהו גם הדרגא דעבודת הצדיקים וכנ"ל.

ה.

אמנם עדיין צ"ל מה שהקשנו לעיל בסעי' ג' דבהשיחה בחלק כ' משמע שיעקב איך שהוא בבחינת ישראל דוקא [עבודת הצדיקים] היה יכול לברר את העוה"ז, ואיך זה מתאים אם השיחה בחלק ט"ז הנ"ל והמאמר "ושבתה" הנ"ל (תרס"ו), דמשמע שרק בעבודת דשם יעקב בע"ת אפשר לברר ולהפוך חשוכא לנהורא משא"כ עבודה דישראל (צדיקים) אינו אלא דחיית הרע, ועיי"ש.

1.

ויש לתרץ זה ע"פ מה שכתוב בלקו"ש חלק ט"ו עמ' 254 דמביא שם החילוק בין עבודת יעקב בפ' תולדות, לויצא, דבפ' תולדות עבודת יעקב היה בכחי' בן¹ ויעקב "איש תם יושב אהלים" ובסוף הסדרה, גם כשברח יעקב מבית אביו הרי לא עזב אהלה של תורה אלא אדרבה "נטמן בבית עבר י"ד שנה" ושם למד תורה.

הח"ה 24/08/2018

ובפ' ויצא מדובר איך שיעקב יוצא מד' אמות של תורה ומגיע לחרן, חרון אף של מקום בעולם, ושם עבד כרועה ובאופן של בכל כוחי עבדתי גו', ודוקא שם עסק בעבודת הביורדים, וזה ע"י העבודה עם הצאן ענין הביטול² ועיי"ש בארוכה.

יוצא לנו שאצל יעקב היה ב' תקופות: א) עבודת דבן רק בתחום הקדושה חוץ מהעולם ב) לעסוק דוקא עם העולם לברר את הניצוצות דלבן ועשו, שזה כללות העבודה דבע"ת.

2.

אוצר החכמה

ועפ"ז יש לבאר השיחה בחלק כ', דכד דייקת שפיר בלשונו הק' של הרבי רואים ג"כ שתי תקופות, וז"ל הק': "ווייל נאר ער (יעקב) האט געהאט דעם כח צו מברר זיין עוה"ז דוקא דורך דעם וואס מ'איז א "יושב אהלים" (מ'האט דעם כח התורה) קען מען דערנאך מברר זיין עוה"ז און מאכן פון עולם הדירה לו ית", רואים שראשית כל צריך עבודה של יושב אהל (צדיקים) ורק אח"כ בשעה שעוסקים בעבודת הבע"ת אפשר לברר את העוה"ז שזה ענין ויצא יעקב וילך לחרן וכ"ז הוא בכח התורה דוקא.

ועפ"י כל הנ"ל אפשר לבאר השיחה בחלק ל"ה דכתב שם (כד דייקת שפיר), "כי מצד עיקר העבודה היא עבודת הצדיקים כמ"ש ויעקב איש תם יושב אהלים וכו'", שעיקר העבודה פירושה הוא: שדוקא ע"י הקדמת עבודת הצדיקים [כח התורה] שזה היה עיקר

⁽¹⁾ ראה ד"ה החודש תרס"ו דבן הו"ע נשמה דאצילות, ונשמות השייכות לאצילות אין הגוף ונה"ב מעלים על הנה"א והו"ע הצדיקים ועיי"ש וראה ג"כ בר"ה כי קרוב תרע"ח.

⁽²⁾ דתכלית הביטול הוא בעבודת הבע"ת דוקא, וראה בספה"מ מלוקט חלק ה' ד"ה דבר אל כל עדת בני" באמצע סעי' י"א ובכ"מ.

עבודתו³ (של יעקב), היה יכול לברר את העוה"ז⁴ אח"כ ע"י עבודה בע"ת, אבל עיקר ענינו היה יושב אהל, עבודת הצדיקים, כנ"ל.

³ וראה תו"א פ' ויצא דף כ"ב ע"ג (דגם בבית ללבן היה יעקב עוסק בתורה) וז"ל: וכל עבודה שעבד יעקב ללבן שש שנים בצאנך הם בחי' שיתא סדרי משנה כו' עכ"ל.

⁴ ולכאו' צ"ע דידוע שיעקב היה בחי' תפארת שכולל חסד וגבורה דהיינו שכלול משתי העבודות צדיקים ובע"ת (וראה לקו"ש חלק ט"ו עמ' 240) והאי ת"ת הוא בחי' אמת לאמיתו (וראה ד"ה אם בחוקתי תרס"ו ובכ"מ) דהיינו שכמו ששתי הבחי' כלול בשוה, וא"כ קצת קשה איך יכול להיות אצל יעקב עבודת הצדיקים עיקר עבודתו וצ"ע.

וראה בתו"ח פ' תולדות סעי' כ"א, שמצד זה שיעקב היה בבחי' תפארת היה יכול באמת לברר לבן ועשו אבל עכ"ז היה צריך לקבל לפני זה את הברכות (דעשו) מיצחק דז"ע תשובה עילאה דצ"ג שזה ענין צ"ג שנעשה בע"ת שבכוחו אור העצמות ממש להפוך חושך העליון לאור ועיי"ש בארוכה.

ולפי"ז י"ל דבאמת מצד זה שיעקב היה בבחי' תפארת היה עיקר ענינו דיעקב תו"מ (כמ"ש בתו"ח שם) וזה שהיה לו הענין דעבודת הבע"ת זהו מצד הברכות דעשו שקיבל מיצחק, ועפ"ז יומתק מה שכתבנו בפנים שעיקר ענין דיעקב היה "יושב אהל" עבודת הצדיקים אבל הברור בפועל היה ע"י עבודת התשובה ע"י כח תורתו.

(ולפי"ז צ"ע"ק מה שמבואר בלקו"ש חלק ט"ז עמ' 240 הנ"ל עיי"ש).

קובץ הערות התמימים ואנ"ש תות"ל המרכזית גליון לה (ה)

הורדת העדי בהר חורב

הת' מנחם מענדל שי' רוטשטיין
תות"ל המרכזית - 770

בלקו"ש חט"ז שיחה ד' לפ' תשא מבאר כ"ק אדמו"ר פרש"י עה"פ (לג, א)
"וידבר ה' אל משה לך עלה מזה אתה והעם אשר העלית מארץ מצרים גו", ומפרש
רש"י "אתה והעם. כאן לא אמר ועמך".

ומבאר כ"ק אדמו"ר דכוונת רש"י לבאר הכפילות בפסוקים, דהרי קודם לכן
כבר כתוב "לך נחה את העם", וע"ז מבאר רש"י דכאן מדובר אודות ה"ערב רב"
שמשה העלה מארץ מצרים, וז"ש בפסוק זה "אשר העלית מארץ מצרים", וע"ז
אמר הקב"ה שגם אותם יעלה. והחידוש בערב רב הוא, שאע"פ שחטאו בחטא
העגל גם אותם יעלה, דבבנ"י מי שחטא בחטא העגל נהרג, משא"כ בערב רב
שכולם חטאו (כן כותב כ"ק אדמו"ר בהערה 15) ואעפ"כ לא כולם מתו ונשאר גם

מהחוטאים. וע"ז א"ל הקב"ה שגם אותם יעלה מחטאם.

ומבאר בשיחה הטעם שלא כל הערב רב מתו ע"פ פרש"י עה"פ "וישק את בני ישראל" (לב, כ) – "נתכוין לבדקם כסוטות שלש מיתות נדונו שם, אם יש עדים והתראה, בסיף . . . עדים בלא התראה, במגפה . . . לא עדים ולא התראה, בהדרוקן, שבדקום המים וצבו בטניהם". ובדיקה כסוטות שייכת דוקא בבנ"י, וכמ"ש רש"י עה"פ "פסל לך" (לד, א) שבחטא העגל היו ישראל כמו ארוסה בין פילגשים (הערב רב) וע"כ הבדיקה היתה דוקא בישראל שהם ארוסה ולא בערב רב (פילגשים). ולכן לא מתו כל הערב רב אף שכולם חטאו בעגל מפני שאלו שחטאו בלא עדים ובלא התראה לא היתה בהם בדיקה כסוטות וממילא נשארו לחיות.

ועפ"ז מבאר כ"ק אדמו"ר הטעם שבג' מיתות שנפסקו על ישראל, הרי בסיף ובמגיפה נאמר "העם" סתם, שכולל הן ערב רב והן בנ"י, משא"כ במים שבדקין כסוטות כתוב "וישק את בני ישראל", היינו דוקא בנ"י ולא הערב רב.

ובהערה 11 מבאר דאף שבכ"מ פשוט שבנ"י קאי על כל ישראל כולל הערב רב, אך במקום שמשנה מהעם לבנ"י, אזי הכוונה היא דוקא לבנ"י ולא לערב רב. ע"כ תוכן השיחה בענייננו.

והנה ע"פ יסוד זה ניתן לבאר בפשטות תמיהה עצומה בפרשתנו, בפשוטו של מקרא, שלא מצינו ברש"י ביאור על כך:

דהנה בהמשך לפסוק הנ"ל "לך עלה מזה אתה והעם גו'" ממשיך (בפסוק ד') "אל ארץ זבח חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה ערף אתה פן אכלך בדרך, וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו", ומפרש רש"י "איש עדיו. כחרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע".

ולאחמ"כ ממשיך (פסוק ה') "ויאמר ה' אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה עורף רגע אחד אעלה בקרבך וכיליתך ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך. ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". וברש"י "את עדים מהר חורב. את עדים שהיה בידם מהר חורב".

מהחוטאים. וע"ז א"ל הקב"ה שגם אותם יעלה מחטאם.

ומבאר בשיחה הטעם שלא כל הערב רב מתו ע"פ פרש"י עה"פ "וישק את בני ישראל" (לב, כ) – "נתכוין לבדקם כסוטות שלש מיתות נדונו שם, אם יש עדים והתראה, בסיף . . . עדים בלא התראה, במגפה . . . לא עדים ולא התראה, בהדרוקן, שבדקום המים וצבו בטניהם". ובדיקה כסוטות שייכת דוקא בבנ"י, וכמ"ש רש"י עה"פ "פסל לך" (לד, א) שבחטא העגל היו ישראל כמו ארוסה בין פילגשים (הערב רב) וע"כ הבדיקה היתה דוקא בישראל שהם ארוסה ולא בערב רב (פילגשים). ולכן לא מתו כל הערב רב אף שכולם חטאו בעגל מפני שאלו שחטאו בלא עדים ובלא התראה לא היתה בהם בדיקה כסוטות וממילא נשארו לחיות.

ועפ"ז מבאר כ"ק אדמו"ר הטעם שבג' מיתות שנפסקו על ישראל, הרי בסיף ובמגיפה נאמר "העם" סתם, שכולל הן ערב רב והן בנ"י, משא"כ במים שבדקין כסוטות כתוב "וישק את בני ישראל", היינו דוקא בנ"י ולא הערב רב.

ובהערה 11 מבאר דאף שבכ"מ פשוט שבנ"י קאי על כל ישראל כולל הערב רב, אך במקום שמשנה מהעם לבנ"י, אזי הכוונה היא דוקא לבנ"י ולא לערב רב. ע"כ תוכן השיחה בענייננו.

והנה ע"פ יסוד זה ניתן לבאר בפשטות תמיהה עצומה בפרשתנו, בפשוטו של מקרא, שלא מצינו ברש"י ביאור על כך:

דהנה בהמשך לפסוק הנ"ל "לך עלה מזה אתה והעם גו'" ממשיך (בפסוק ד') "אל ארץ זבח חלב ודבש כי לא אעלה בקרבך כי עם קשה ערף אתה פן אכלך בדרך, וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו", ומפרש רש"י "איש עדיו. כחרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע".

ולאחמ"כ ממשיך (פסוק ה') "ויאמר ה' אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה עורף רגע אחד אעלה בקרבך וכיליתך ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך. ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב". וברש"י "את עדים מהר חורב. את עדים שהיה בידם מהר חורב".

ולכאורה מתעוררת תמיהה עצומה, דכיון שבנ"י כבר הורידו עדים מעליהם, מהו ששוב אומר להם הקב"ה להוריד עדים ושוב מורידים אותו, וכאמור, ברש"י אינו מבאר כלום על כך.

ובמפרשים תירצו כמה תירוצים:

א. בש"ח בשם הבחיי תי' שבתחילה מעצמם נמנעו ולא שתו כל עדים עליהם אלא קצת, וכשנצטוו מפי השי"ת סלקו כל העדיים לגמרי והפשיטום מהם.

ב. בעל אמרי נעם בשם ר"ת כ' שמתחילה לא היה בדעתם לסלק לגמרי, אלא לפי שעה לא שתו איש עדיו ועכשיו צוה הקב"ה לסלקם לגמרי.

ג. החזקוני כ' שאינו דומה המבייש את עצמו למבייש את אחרים.

ד. ר"י עראמה שבתחילה לא שתו מקצתם ואח"כ הורידו כולם.

ה. במשכיל לדוד כ' שכיון שלבנ"י היו ב' כתרים א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, בתחילה הורידו רק אחד - "ולא שתו איש עדיו" - ואח"כ הורידו גם השני.

ו. ב"באר בשדה" כ' דמ"ש שהקב"ה אמר לבנ"י להוריד עדים הוא ה"דבר הרע" ששמעו (מ"ש "וישמע העם את הדבר הרע הזה" בפסוק קודם לכן), רק שחזר לפרש.

הצד השווה שבכל תירוצים אלו שאינם כתוכים ברש"י, ומלבד זאת יוקשה עוד: דמשמע ש"ויאמר ה' אל משה" הוא ענין חדש שיורידו עדיים מעליהם ולא המשך למ"ש לפנ"ז, דלא כיסוד רוב התירוצים דלעיל.

אמנם ע"פ מ"ש בלקו"ש הנ"ל מיושב הנ"ל בפשיטות, דמתחילה דבר ה' אל משה בנוגע ל"העם" שלא יעלה בקרבו, היינו דוקא גבי הערב רב. ולכן העם התאבל והוריד עדיו. אמנם בנוגע לבני ישראל לא חטאו בפועל (וכמ"ש כ"ק אדמו"ר בשיחה שמי שחטא מבנ"י נהרג) לא דובר עדיין, וע"ז הדיבור החדש לאחמ"כ - "אמר אל בני ישראל", שגם הם יורידו עדים, כיון שסו"ס גם הם יש

להם חלק בחטא שלא מחוי, ואז הורידו גם בנ"י את עדים².

והטעם לסדר זה מובן, דבתחילה הקב"ה מדבר לחוטאים שנשארו ואומר להם שלא יעלה בקרבם, ואחרי זה מוסיף גם בנוגע למי שלא חטא שמענישם שיורידו עדים.

אוצר החכמה

ועפ"ז מובן מדוע ל"עם" לא צוה הקב"ה להוריד עדים, ורק לבנ"י צוה להוריד. דהנה בשיחה הנ"ל מבאר (הערה 23) ע"פ פשט דמה שהעונש היה בעיקר על בנ"י, הוא ע"ד הפסוק (עמוס ג, ב) "רק אתכם ידעתי גו' על כן אפקוד עליכם את כל עונותיכם". ועפ"ז מובן מה שהקב"ה לא העניש את הערב רב בהורדת עדים רק שהם הורידו מעצמם, משא"כ לבנ"י הענישם להוריד בתור פורענות, וכמ"ש רש"י "פורענות זו תלקו מיד שתורידו מעליכם", שבאמירה לעם לא מוזכרת פורענות.

קובץ הערות התמימים ואני"ש מלבורן גליון נב

שייכות הגרים לאברהם

הת' אורי פרלמן

שליח ישיבת אהלי יוסף יצחק

בלקו"ש חט"ז תשא (ד) מבאר כ"ק אדמו"ר שלרש"י הפסוק "לך נחה את העם", והפסוק "לך עלה מזה גו' והעם גו'" מדברים בשני ענינים שונים. וזלה"ק: דעריבער לערנט רש"י, אז די צוויי פסוקים ריידן וועגן צוויי באזונדערע סוגים: "לך נחה את העם גו'" רעדט וועגן די בני אברהם יצחק ויעקב (און די אנדערע "אשר חטא לי – אמחנו מספרי"), און דערנאך נאך "ויגוף ה' גו' (קצת מפרעוון) על אשר עשו את העגל" קומט א חידוש (און דערפאר – אין א באזונדער דיבור) "לך עלה מזה גו' והעם גו'" רעדט נאר וועגן דעם ערב רב, וואס זיי דארפן א באזונדער באווארעניש (און תיקון) כדלקמן סעיף ה'. עכלה"ק. ועיי"ש בארוכה.

ושם בהערה 7: אף שעפ"ז צע"ק מה שדוקא בפסוק זה ממשיך "נשבעתי לאברהם גו' לזרעך אתננה".

ולכאור' יש לבאר הצע"ק הנ"ל, ע"פ המבואר בחסידות לגבי גרים, דהנה כותב אדה"ז בתניא פי"ח דדוקא משום "כי האבות הן הן המרכבה ועל כן זכו להמשיך נר"נ לבניהם אחריהם", ועפ"ז קשה איך גר יכול להעשות יהודי. ומבואר בזה דכשגר רוצה להתגייר זה רק כיון שכבר היתה לו מקודם נשמה ש'נמשכה' מאברהם (ולכן נקרא ג"כ גר שנתגייר), וא"כ הוא ג"כ בכלל יהודי, ורק נתגלה מציאותו האמיתית.

ויש לומר עוד יותר דמכיון שהגר נעשה יהודי באותו הדרך שעשה אותו אברהם אבינו ש"הכיר את בוראו", היינו, מצד הכרתו, יש התייחסות יתירה בין גר לאברהם אבינו משאר עם ישראל.

ועפ"ז יש לתרץ למה ממשיך באותו פסוק "נשבעתי לאברהם גו' לזרעך אתננה" כהמשך ל"לך עלה מזה גו' והעם גו'". לפי מה שמבאר שם שזה קאי דוקא על ערב רב ולא על שאר ישראל (כי בנוגע לעלייתם נאמר לפנ"ז בפסוק "לך נחה את העם"), היינו, שהקב"ה צוה למשה להעלות את 'העם' ולא 'עמך'. והא דכתיב לאח"ז "נשבעתי לאברהם גו' לזרעך אתננה", אינו קשה, כי לאחרי שהקב"ה מחל להם הרי זה ראי' שנתקבלו כגרים צדיקים ובוודאי מתייחסים לאברהם אבינו (כמשנת"ל).

ועיין בביאורים לפרקי אבות ח"ב ע' 528 ושם בהערה 86 שמבאר שההתייחסות של גרים לאברהם אבינו היא ב'מעשה הגיור' ורק לאח"ז יש להם יחס ל"מי שאמר והי' העולם". ועי' גם בלקו"ש ח"ז ע' 399 הע' 85 "כ... כי הה"א שניתוסף באברהם ושרה – שעל זה מורה השם "בן הא הא" – מורה בגילוי על שייכותם לגרים".

ובלקו"ש ח"ל עמ' 87 הע' 57: "ואולי יש לקשר לזה השקו"ט והפלוגתא אם גר מביא בכורים וקורא (ראה בכורים פ"א מ"ד), ולהלכה פסק הרמב"ם (הל' בכורים פ"ד ה"ג) "הגר מביא וקורא שנאמר לאברהם (לך יז, ה) אב המון גויים נתתיך הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה". וראה פיהמ"ש להרמב"ם בכורים שם.

וע"פ הנ"ל י"ל דזה מה שגר קורא הוא לא מצד היותו חלק מכלל ישראל (כבנ"י שאצלם ישנה הבעלות כללית מאברהם כראש האומה), כ"א בגדר בן היורש מאב שלו – אברהם. [להעיר מפיהמ"ש להרמב"ם שם: לפי שאברהם ה' אב לכל העולם לפי שהוא למדם אמונה]. ולהעיר שלעתיד גם הגרים יטלו חלק בארץ, שנאמר (יחזקאל מז, כא-כג) "וחלקתם את הארץ וגו' לכם ולהגרים הגרים בתוכם וגו' והי' בשבט אשר גר הגר אתו שם תתנו נחלתו". וי"ל דזהו בגדר בעלות פרטית שלהם בארץ דיורשים מאברהם [וראה המשך דברי הרמב"ם בהל' בכורים שם: "ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ..."]. ע"כ מלקו"ש ח"ל הנ"ל.

ובנוגע להשייכות של יצחק ויעקב לגרים (דבכתוב לא נאמר רק (נשבעתי) לאברהם", אלא גם יצחק ויעקב), נ"ל ע"פ המבואר שאברהם "פתח את הצינור" ויצחק המשיך את זה ויעקב קבע את זה

(שלכן מטתו ימה). ולכן כולם אבותם של גרים הגם שאברהם התחיל את הדבר.

קובץ הערות וביאורים אהלי תורה גליון תתקנו

מפני מה לא נבדקו הערב רב כסוטות

הרב יעקב משה וואלבערג
ר"מ ביש"ג מנצ'סטר, אנגלי'

בלקו"ש חט"ז תשא (ד) מחדש, מיוסד על דיוקי הל' בהפסוקים ובפרש"י, שאף שלגבי בנ"י מבואר דלאחרי חטא העגל היו ג' סוגי מיתות; אלה שהיו להם עדים והתראה בסייף, עדים בלא התראה במגפה, בלי עדים ובלי התראה בדקום המים, כמבואר ברש"י (לב, ב) - זהו דוקא בבנ"י, אבל לערב רב היו רק ב' סוגים; עדים והתראה בסייף, ועדים בלא התראה במגפה, אבל אלו שלא היו להם לא עדים ולא התראה לא בדקום המים, עיי"ש שמוכיח כן.

וע"ז שואל בהמשך השיחה (ס"ד): "פארוואס האט מען טאקע דעם ערב רב ניט משקה געווען? איז רש"י דאס מבאר אין זיין פירוש אויף 'וישק את בני ישראל' און אין זיין פירוש בהמשך הפרשה:

"אויף 'וישק את בני ישראל' זאגט רש"י 'נתכוין לבדקם כסוטות' - ווי פאסט דא דער ענין פון "סוטות"? איז עס מובן פון פירוש רש"י אין המשך הפרשה. אויף "פסל לך" זאגט רש"י: 'משל למלך כו' והניח ארוסתו עם השפחות כו' כך המלך זה הקב"ה השפחות אלו ערב רב והשושבין זה משה ארוסתו של הקב"ה אלו ישראל' - ד.ה. אז דער חטא העגל איז בדוגמת דעם קלקול פון אן ארוסה, און דערפאר - 'נתכוין לבדקם כסוטות'.

"ועפ"ז איז מובן בפשטות פארוואס דעם ערב רב האט מען ניט משקה געווען - ווארום וויבאלד אז 'השפחות אלו ערב רב', ד.ה. זיי זיינען ניט 'ארוסתו של הקב"ה', איז דאך ביי זיי ניט שייך דער ענין פון 'לבדקם כסוטות'".

אוצר החכמה

ולכאורה צ"ב, דהנה הא דמשה ישראל לארוסתו והערב רב להשפחות, אינו מתאים לכאורה גם עם הא דהערב רב נהרגו בעדים והתראה או בעדים בלי התראה. והיינו ממנ"פ, אם נקטינן דהמדרש דמשהו ערב רב לשפחות צריך להתאימו בכל הפרשה, א"כ לכאורה צ"ב למה נהרגו - הא שפחה שזנתה אין דינה בהריגה כאשת איש, ואם אומרים שאעפ"כ לגבי חיוב הריגה דינה כאשת איש, א"כ למה א"א לבדקה כסוטה.

ושמעתי שאפשר לבאר זה, דהנה הא דנידונו במיתה בעדים והתראה או בעדים בלי התראה זה פשוט דכיון דהיו חלק מכלל ישראל שאסור בג"ע ודינו במיתה - נתחייבו מיתה.

אבל הא דבדקום כסוטות, אינו רק בגלל שעברו על איסור ע"ז, אלא בגלל שעם ישראל הוא אשתו על הקב"ה וע"י ע"ז זהו בגידה בבעל וממילא שייך לבדקם כסוטות.

וא"כ פשוט שאף שערב רב נכלל בשאר המיתות עבור העגל, אבל לא שייך לבדקם כסוטות, שהרי הם כשפחות. והיינו דהגדר דלבדקם הוא רק באשתו ולא בשפחות - אף שמחוייבים בכל מצוות התורה וממילא שייך חיוב מיתה על ע"ז.

וזה מתאים עם הא דבפרשת סוטה כתיב "ומעלה מעל באשה" - והיינו שאין הבדיקה דסוטה מצד האיסור דא"א שזינתה גרידא, אלא דהבדיקה

הוא על המעילה ^{אוצר החכמה} בהבעל ובגלל זה הבעל הוא זה שמשקה אותה, ואינה שותה אלא כשהוא רוצה להשקותה, דהא דנים על המעילה. וא"כ הא דנתכוין לבודקם בסוטות הוא רק באלו דנוסף על איסור ע"ז שייך אצלם הענין דבגידה בבעל, והיינו ארוסתו ולא השפחות - הערב רב. ופשוט.

דירה בתחתונים ע"י צדיקים ובעלי תשובה

הת' בנימין אפרים ביטון

א. מבואר בכ"מ בחסידות, תקעו רס"א ועוד, שהנשמות מחולקים בכללות לב' סוגים, והם נשמות דמ"ה ונשמות דב"ן. ושם מבאר, שההפרש ביניהם הוא ע"ד ההפרש שבין רצוא לשוב, שזהו מדריגת צדיקים ובע"ת. דשם מ"ה הוא בחי' רצוא וכמ"ש רוח האדם העולה היא למעלה, דאדם הוא בגימטריא מ"ה, והוא בבחי' עלי' למעלה, ושם ב"ן הוא בבחי' שוב, דרוח הבהמה היורדת למטה, הנה בהמה בגימטריא ב"ן. וממשיך שם, דשם מ"ה הוא בחי' גילוי אור, שמאיר לפי אופן העצם, שהאור הוא מעין המאור, הנה כמו שעצמות המאור אינו בגדר עולמות כלל, כמו"כ הוא בחי' הגילוי אור שלו שהוא בבחי' רצוא וכו'. ושם ב"ן הוא בבחי' ריחוק מן העצם וכו', ולכן נשמות דמ"ה נמשכים בבחי' דקות ורוחניות וכו', משא"כ נשמות דב"ן שבאים בבחי' הגשמה, וכמו שמבאר שם בארוכה, שזהו ע"ד החי' בין או"כ כו' ז"א ומל' כו'.

וממשיך שם, שאעפ"כ יש יתרון ועילוי בנשמות דב"ן, שדוקא ע"י העבודה מסוג נשמות אלו נמשך העצם. ומבאר ע"פ משל מהבל הדיבור, שהגם שבא בבחי' מהות גשמי ומתלבש באותיות הדיבור שהן בבחי' יש מורגש כו', אעפ"כ נמשך ע"י הבל הדיבור בחי' עצמות החיות שבנפש, כי אין שום דבר המפסיק. משא"כ בנשמות דמ"ה שהוא בחי' הארה בלבד, וע"ד משל מהארת פנים של אדם, כאשר חכמת אדם תאיר פניו, כשממציא שכל חדש, או בעת השמחה וכיו"ב, הנה הגם שנראה אור דק רוחני בהארת פניו, מ"מ הרי חיצוניות וגשמיות הפנים מפסיק על עצם הארת נפשו, והארת פניו זהו רק הארה מן העצם, שנפסק ע"י המצח וכו' שכך הוא בבחי' מ"ה דהגם שהוא בבחי' רוחניות והאור מעין המאור, עכ"ז זהו רק האור מן העצם. וע"ד המבואר בהמשך תרס"ו ד"ה החודש, דנשמות דמ"ה עבודתם היא בבחי' ביטול בנשמתם, ונשמות דב"ן עבודתם היא בבחי' ביטול בגופם כו'. ומסיים שם בתקעו רס"א, דההפרש בין נשמות דמ"ה ודב"ן זהו בד"כ ההפרש שבין מדריגת צדיקים ובע"ת. שצדיקים עבודתם בדרך מלמעלמ"ט, שעבודתם תמיד בגילוי אור האלוקי ואינם שייכים להרע, משא"כ הבע"ת עבודתם בדרך העלאה מלמטלמ"ע, דבתחילה היו בבחי' התשך וכו' ומהפכים וחוזרים אל ה' בתשובה כו', וע"י העבודה דבע"ת מגיעים לדרגת העצמות, למע' מן עבודת הצדיקים שהיא בחי' הארה בלבד וכו' ע"ד המבואר לעיל בההפרש שבין מ"ה וב"ן.

ב. והנה יש לעיין, כי הרי ידוע שתכלית הכוונה בכריאת והתהוות העולמות הוא כי "נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים", ומאחר דכללות נשמות בני נחלקים לבי סוגים, צדיקים ובע"ת (מ"ה וב"ן) הנה ע"י מי נפעל בעיקר "דירה בתחתונים", ע"י צדיקים או ע"י בע"ת. דלפי המובא לקמן, יראה הקורא, אשר לפעמים מבואר שהוא ע"י עבודת הצדיקים, ולפעמים מבואר שהוא ע"י עבודת הבע"ת.

בלקו"ש ח"ט ע' 57 (פ' ואתחנן ב') מבואר, דהוא ע"י עבודת הבע"ת. דבסעיף י"א מבאר שהפרש בין משה ליהושע, דפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה, הוא דבחי' משה פני חמה, מורה על העבודה שבדרך מלמעלמ"ט, ובחי' יהושע מורה על העבודה שבדרך מלמטלמ"ע [וכמו שמציין שם לשעה"ת לאדהאמ"צ ח"ב פ"ה - אוה"ת פ' ואתחנן ע' ס"ה ואילך, ע' צ"ז ואילך], ומבאר דע"י כניסה לא"י ע"י יהושע נפעל עליו ומעלה יתירה לגבי הכניסה אם היתה ע"י משה - וזלה"ק: "עס שטייט אין חסידות אז דורך דער כניסה לא"י ע"י יהושע האט זיך אויפגעטאן א מעלה יתירה לגבי דער כניסה ווי זי וואלט געווען דורך משה'ן. און כאטש "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה" איז אבער דאס גופא א טעם פארוואס די כניסה לארץ האט געדארפט זיין ע"י יהושע. ווייל דער עיקר העילוי איז ניט אין "פני חמה" וואס ווייזט אויף המשכה מלמעלה למטה, נאר אין "פני לבנה" וואס ווייזט אויף העלאה מלמטה למעלה. און ווי שוין גערעדט פיל מאל אז די אמיתית הכוונה פון "דירה בתחתונים" ווערט פארפולקאמט דוקא אין עלי' מלמטה למעלה וואו דער זיכוך פון די "תחתונים" ווערט (ניט מצד גילוי אור מלמעלה, נאר) דורך זיי גופא, אז דער "מטה" אליין ווערט נתעלה ביז ער ווערט א דירה לו ית' עכלה"ק. שעפ"ז מבואר, שאמיתית הכוונה ד"דירה בתחתונים" נפעל ע"י העבודה שבדרך מלמטלמ"ע, שזהו עבודת הבע"ת, כמובא לעיל מתקעו רס"א.

ועד"ז מצינו בלקו"ש ח"ב ע' 73 ואילך (פ' תזריע ב'), דמבואר בארוכה דעיקר הכוונה בדירה בתחתונים נשלמת ע"י עבודה שבדרך מלמטלמ"ע, שהוא כמובן העבודה מסוג של בע"ת. וזלה"ק שם ס"ה, "ופירוש הדבר, הכוונה ב"דירה בתחתונים" היא ש"התחתונים" מצד ענינם הם יהיו דירה לו ית', ולכן צריך שה"דירה" תיעשה ע"י העבודה דנש"י המלובשות בגופים, כי דוקא אז נעשים ה"תחתונים" דירה לו ית'. משא"כ אם ה"דירה" היתה נעשית מצד הגילוי שחלמעה הרי אז, התחתונים עצמם, מצד ענינם הם, לא נעשו דירה לו ית'". וראה גם שם בהערה 21, וזלה"ק "ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 63 ס"ד בפ"י הכתוב "וראו כל בשר גו' כי פי הוי' דיבר", ש"וראו כל בשר" יהי' לא (רק) מצד הגילוי דבחי' "פי הוי'" כ"א מצד הבשר גופא" עכלה"ק. ושם [בלקו"ש ח"ט] מבואר, דבזיכוך הנבראים יש ב' אופנים, ואופן הב' הוא כלשונו הק' "אז דער זיכוך קומט ניט דורך אן אור וואס איז אין זיי מאיר

מלמעלה, נאר מצד עצמם: מצד דעם וואס זייער אמיתית המציאות איז אלקות, ווערן זיי סוף כל סוף נזדכך ביז אז "וראו כל בשר גו' כי פי ה' דיבר", ניט מצד דעם גילוי פון בחי' "פי הוי'", נאר מצד דעם בשר גופא" עכלה"ק. וראה שם, שממשיך לבאר דהוא בדוגמת ענין התשובה וכו' עיי"ש בארוכה. אשר עפכ"ז מבואר, דאמיתית הכוונה ב"דירה בתחתונים" נשלמת ע"י העבודה שבדרך מלמטלמ"ע, שהוא כמובא לעיל מד"ה תקעו רס"א, העבודה מסוג שלי בע"ת.

ג. אמנם בכ"מ מצינו, דאמיתית הכוונה ב"דירה בתחתונים" נשלמת ע"י עבודת הצדיקים.

בלקו"ש ח"ו ע' 159 (פ' תרומה א') מבאר החילוק בין זהב לכסף ע"פ פנימיות הענינים, דזהב הוא ספירת הגבורה, עבודה שבדרך מלמטלמ"ע, בדוגמת העבודה של בע"ת, וכסף הוא ספירת החסד, עבודה שבדרך מלמעלמ"ט, בדוגמת העבודה של צדיקים. ומבאר שם, דעבודת התשובה ענינה היא "לצאת" מהעולם, משא"כ עבודת הצדיקים היא, להמשיך אלקות אין וועלט. וממשיך שם וזלה"ק "און היות אז די כוונה עליונה ווערט אויסגעפירט דוקא אין המשכת אלקות למטה [וואס דערפאר שטייט "נשמתן של צדיקים שבהם נמלך כו"], דעריבער ווערט אפגע'פסקינט אין תורה אז די "חריונות פון כסף וועגט אריבער די "חשיבות" פון זהב" עכלה"ק. שמזה מבואר שכוונה העליונה נשלמת בעבודת הצדיקים.

ועד"ז מצינו בלקו"ש חט"ו ע' 178 (חיי שרה ד') הערה 49 בשוה"ג, וזלה"ק "ומ"מ הפץ במעשיהן של צדיקים דוקא - כי תכלית הכוונה להיות דירה בתחתונים הוא ע"י עבודת הצדיקים דוקא (שלכן במי נמלך בנשמותיהם של צדיקים דוקא) - לקו"ת שה"ש ד"ה מי יתנך. אוה"ת שם. אוה"ת עקב שם. אוה"ת לנ"ך ע' קכו. המשך תרס"ו ע' תקל"ג", עכלה"ק. שמזה מפורש, דתכלית הכוונה בדירה בתחתונים, הוא ע"י עבודת הצדיקים דוקא, להיפך מהמובא לעיל שהוא ע"י עבודת בע"ת.

וכן מצינו מפורש בלקו"ש חט"ז ע' 413 (תשא ד'), שמבאר שם בסי"ב כללות החילוק בין עבודת הצדיקים שהוא בדרך מלמעלמ"ט להמשיך אלקות אין וועלט, משא"כ עבודת בע"ת שהוא בדרך מלמטלמ"ע ארויסגיין פון וועלט וכו'. וראה שם בהערה 41 וזלה"ק "שלכן דוקא ע"י עבודת הצדיקים נעשה דירה בתחתונים" עכלה"ק. שעפ"ז מפורש כנ"ל, דתכלית הכוונה בדירה בתחתונים, הוא ע"י עבודת הצדיקים.

וצריך ביאור, איך לתווך מה שמבואר בכמה שיחות קודש דדירה בתחתונים נפעל ע"י בע"ת, עם מה שמבואר בכמה שיחות קודש דדירה בתחתונים נפעל ע"י עבודת הצדיקים.

ד. ונקודת הביאור בזה, הראני ח"א בקובץ אהלי תורה חוברת ז'¹ ניצא לאור בתש"מ], שמבאר שם ע"פ ביאור ההפרש שבין עבודת הצדיקים לעבודת הבע"ת. דהנה הבאנו לעיל מד"ה תקעו רס"א, שכללות ההפרש בין צדיקים לבע"ת, הוא שצדיקים עבודתם בדרך מלמעלמ"ט, ובע"ת עבודתם בדרך מלמטלמ"ע. ובלקו"ש ח"ה ע' 71 ואילך (פ' לך לך ב') מבאר בזה [וכן עד"ז בכ"מ], שבעבודה מלמעלמ"ט, הנה הגילוי אור נמשך ל"מטה", וה"מטה" מואר מה"מעלה", אבל הכל הוא מצד הגילוי "מלמעלה", אבל ה"מטה" מצ"ע לא נזדכך און ער איז געבליבן "למטה". משא"כ בעבודה שבדרך מלמטלמ"ע, הנה המטה מצ"ע מזדכך ומתעלה למעלה, והיינו שיש עילוי ויתרון בעבודה מלמטלמ"ע, ש"המטה" מצד גדריו, מצד ענינו הוא, מתעלה ו"יוצא" ממדרגתו ונכלל בהמעלה, משא"כ בהמשכה מלמעלמ"ט, שהמטה נשאר בגדר "מטה".

אמנם לאידך גיסא, יש מעלה בהמשכה מלמעלמ"ט על העלאה מלמטלמ"ע. שבהמשכה, אע"ג שהוא מצד הגילוי מלמעלה, עכ"ז נמשך בהמטה כפי שהוא "מטה" בתחתונים. משא"כ בהעלאה מלמטלמ"ע, הגם שהמטה מתעלה מצד ענינו הוא כנ"ל, עכ"ז הרי זה באופן שמתעלה ויוצא מגדריו.

ה. והנה ידוע שב"דירה בתחתונים" ב' ענינים: א) דירה ב) בתחתונים. דענין הא', "דירה", היינו שהתחתונים הם באופן ד"דירה", ר"ל באופן פנימי ו"כלי", וענין הב', "בתחתונים" היינו שהדירה לעצמותו ית' היא בתחתונים כמו שהם "בתחתוניותם".

ויש לבאר זה ע"פ מש"כ בלקו"ש חט"ו ע' 88 (לך לך ג'), שמבאר שם בארוכה כמה אופנים בהשפעת השכל מרב לתלמיד, ואופן הג' הוא שהרב פועל ומשפיע אצל התלמיד, לא רק שמבין את שכל הרב בדרך מלמעלמ"ט (אופן הא'), וגם לא שמשפיע באופן שהתלמיד יוכל להבין את השכל בכח עצמו בדרך מלמטלמ"ע (אופן הב'), כ"א שמשפיע באופן שחושי התלמיד נעשים כחושי הרב. וראה שם, שמבאר עפ"ז כמה תקופות, א) לפני המבול, ב) אחרי המבול, ג) דורו של אברהם אבינו כהכנה למ"ת וכו', עיי"ש בארוכה.

וראה שם בהערה 40, וזלה"ק "ואף שהגילוי דמ"ת הי' (רק) מצד ההמשכה מלמעלה, "והמטה הי' במקומו שלא הי' בו שום הזדככות" (המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלא. וראה גם לקו"ת ראה כח, ב), וא"כ הוא לכאורה זוגות אופן הא' שבהשפעת הרב לתלמיד - הרי במ"ת ניתן גם הכח שהעבודה שלאחרי מ"ת תפעול בהעולם שיהי' "כלי" (לא רק לדרגת האור

(1) וראה גם בקובץ הערות וביאורים גליון תשמ"ח, מש"כ בזה ידידי הת' ש.ש. שי'.

שבערך העולם, אלא גם) לאוא"ס הבל"ג, ועד שלעת"ל יהי' העולם דירה לו ית', לו לעצמותו. ומכיון שגם אז ישאר העולם בגשמיותו ואעפ"כ יהי' "כלי" ו"דירה" כו' - ודלא כחיבור הרב ותלמיד (באופן הג') דזה שתושי התלמיד נעשים כמו חושי הרב, הוא ע"י שהתלמיד מתעלה (ו"יוצא") ממדרגתו הקודמת - נמצא, שבמ"ת ניתן הכח שהתחוננים גם כמו"ש בדרגת "תחוננים" יתחברו עם העליונים, ושחיבור זה יהי' גם מצד ענינם הם (באופן ד"כלי" וכו') "עכלה"ק. ובהערה בשוה"ג, עמ"ש"כ שבמ"ת ניתן הכח שגם התחוננים כמו שהם בדרגת תחוננים יתחברו עם העליונים, כותב וזלה"ק "כמובן מזה שאז תושלם הכוונה ד"דירה בתחוננים וכו'" עכלה"ק.

אשר עפ"ז מבואר, דב"דירה בתחוננים" ב' ענינים כנ"ל, (א) "דירה" היינו שהעולם יהי' "כלי" לא רק לאוא"ס הבל"ג, כ"א לעצמותו ית', ובאופן ד"דירה וכלי", ר"ל באופן פנימי, (ב) ושענין זה יומשך גם ב"תחוננים" כמו שהם בדרגת תחוננים, ודלא כאופן הג' שבהשפעת הרב לתלמיד שהתלמיד מתעלה ויוצא ממדרגתו הקודמת.

ו. ולפי"ז יש לבאר מה שהקשינו לעיל, דלפעמים מצינו שתכלית הכוונה נשלמת בעבודת הבע"ת, העלאה מלמטלמ"ע, ולפעמים מצינו שתכלית הכוונה נשלמת ע"י עבודת הצדיקים, המשכה מלמעלמ"ט.

וי"ל, דבכל אחד יש מעלה שאין בזולתו, וע"י כ"א מהם נשלם פרט אחד ב"דירה בתחוננים", כלומר:

(א) נקודה הא' של "דירה", דהיינו שהתחוננים יהיו "כלי" ובאופן פנימי, ענין זה נפעל ע"י עבודת הבע"ת, שהרי זהו כל המעלה שבעבודה מלמטלמ"ע, שמצד ענינו הוא, התחונן מצ"ע מתעלה למעלה, ולא כבהמשכה מלמעלמ"ט, שהכל הוא מצד הגילוי מלמעלה ואי"ז קשור עם עצם מציאותו של ה"מטה", ולכן אי"ז מתאחד אתו באופן פנימי, משא"כ בהעלאה מלמטלמ"ע שזה מצד ענינו הוא, ולכן זה באופן פנימי, "דירה וכלי" וכו'. וכנ"ל מלקו"ש ח"ה.

(ב) ונקודה הב', שהדירה היא בתחוננים, כמו שהם בדרגת "תחוננים", ענין זה נפעל ע"י עבודת הצדיקים - מלמעלמ"ט. שהרי זהו כל המעלה שבהמשכה מלמעלמ"ט, (כי הגם שאי"ז מצד ה"מטה" מצד ענינו הוא, שזהו דוקא בהעלאה מלמעלמ"ע כנ"ל, מ"מ) כמו שהבאנו לעיל מלקו"ש ח"ה, שמעלתו היא שנמשך בה"מטה" כמו שהוא נשאר בגדר "מטה".

ועפ"ז יובן בפשטות מה שהבאנו לעיל מכמה שיחות קודש, שלפעמים מצינו ד"דירה בתחוננים" נפעל ע"י עבודת הבע"ת, ולפעמים מצינו שנפעל ע"י עבודת הצדיקים.

א) בלקו"ש ח"ט שם, מדבר על הפרט ד"דירה", שצ"ל באופן פנימי, שנפעל ע"י עבודת הבע"ת, ולכן כותב בלשונו הק' "און ווי שוין גערעדט פיל מאל אז די אמיתית הכוונה פון "דירה בתחתונים" ווערט פארפולקאמט דוקא אין עלי' מלמטה למעלה וואו דער זיכוך פון די "תחתונים" ווערט (ניט מצד גילוי אור מלמעלה, נאר) דורך זיי גופא, אז דער "מטה" אליין ווערט נתעלה ביז ער ווערט א דירה לו ית", עכלה"ק - והיינו כנ"ל, המעלה שבהעלאה מלמטלמ"ע.

ועד"ז בלקו"ש ח"ב שם, מדבר ג"כ על הפרט ד"דירה". וכמו שכתב שם בלשונו הק', "שהתחתונים מצד ענינם הם" וכו', ראה שם [הובא לעיל] בארוכה.

ב) משא"כ בלקו"ש ח"ו שם, ועד"ז בחט"ו [חיי שרה ד' ע' 178], ועד"ז בחט"ז שם, מדבר על נקודה הב' שהדירה היא "בתחתונים" כמו שהם כדרגת תחתונים, שענין זה נפעל ע"י עבודת הצדיקים, המשכה מלמעלה למטה. וכמו שמדגיש בחט"ז שם בלשונו הק', תיבת "בתחתונים", והיינו כנ"ל, כי מדבר על הפרט השני שב"דירה בתחתונים".

ז. ונראה להוסיף עוד נקודה בכל זה:

דהנה בפירוש תיבת "דירה", הבאנו לעיל ע"פ לקו"ש חט"ו [לך לך ג'] דפירושו "דירה וכלי", וכנ"ל בארוכה. אמנם מצינו פירוש נוסף בתיבת "דירה". והוא עפמ"ש בלקו"ש ח"ג ע' 956 (שבת הגדול) בהערה 11, וזלה"ק "כי ב"דירה" ב' ענינים: א) בדירה נמצא כל העצם (וכמו בדירת האדם שעצמותו דר בהדירה) - וזה נעשה ע"י קיום המצות במעשה דוקא. ב) בדירה נמצא הוא בגילוי - וזה נעשה ע"י האהוי"ר דוקא הנותנים חיות בהמצוה" עכלה"ק. ועד"ז כותב בלקו"ש ח"ו ע' 21 (שמות ב') הערה 69.

ועפ"ז י"ל, דגם בפירוש זה שב"דירה", דשני ענינים בזה כנ"ל, א) שנמצא כל העצם, ב) שנמצא בגילוי, הנה שני ענינים אלו נפעלים ע"י עבודת הבע"ת ועבודת הצדיקים. והיינו, שענין הא' שנמצא בה כל העצם, נפעל ע"י עבודת הבע"ת, וענין הב' שהעצם נמצא בגילוי נפעל ע"י עבודת הצדיקים.

וכמו שמבואר בד"ה תקעו רס"א ע' קס"ט [הובא לעיל בקיצור], דע"י בירור דשם ב"ן [עבודת הבע"ת] מגיעים לדרגת העצמות, וע"י שם מ"ה [עבודת הצדיקים] נמשך בגילוי ובפנימיות. ונעתיק קטע ממאמר הנ"ל להבנת הענין, "ואזי שם ב"ן המתברר עולה למעלה מעלה משם מ"ה שזהו מה שבע"ת מגיעים למעלה מצ"ג כו', והענין כנ"ל דשם מ"ה הוא הארה לבד מבחי' א"ק, ולכן כל עבודת הצדיקים היינו הביטל שלהם וההמשכה שממשיכים הכל הוא מבחי' ההארה דשם מ"ה לבד כו', אמנם שם ב"ן הוא

מעצמות א"ק אלא שהוא בהעלם . . וע"י הבירור דשם ב"ן בתשובה הרי הביטל הוא בבחי' העצמות שלמעלה מהגילוי דשם מ"ה . . אמנם בכדי שיהי' בחי' גילוי זה בפנימיות י"ל שזהו ע"י שם מ"ה דוקא . . והגילוי הוא מבחי' עצמות דא"ס שמאיר ע"י שם מ"ה . . וזהו"ע לאתבא צדיקייא בתיובתא דהנה הצדיקים הם בבחי' מ"ה שהוא בחי' הארה לבד וכו"ו. ובע' קע', "וזהו ע"י בירור דשם ב"ן שבזה מעורר בחי' העצמות דוקא . . והגילוי הוא ע"י שם מ"ה . . וז"ע יחוד חיבור מ"ה וב"ן כו"ו, יעוי"ש בארוכה. והן הדברים הנ"ל, שב' הענינים שב"דירה" נפעלים ע"י בע"ת וצדיקים, דענין הא' נמשך ע"י בע"ת [ב"ן] שדוקא ע"י עבודתם ממשיכים את העצמות, אמנם ענין הב' שיהי' העצם בגילוי נפעל ע"י עבודת הצדיקים [מ"ה], וכמובא לעיל מתקעו רס"א.

ןויש להעיר בד"א, שזהו ע"ד ממה שהובא לעיל מלקו"ש ח"ג שם, דמבאר שם דענין הא' שנמצא כל העצם זהו ע"י קיום המצות במעשה - דוגמת עבודת הבע"ת (מדריגת "עבד" - עי' המשך תרס"ו ע' תקל"ג. וש"נ), וענין הב' שהעצם נמצא בגילוי זהו ע"י אהוי"ר וכו' - דוגמת עבודת הצדיקים (מדריגת "בן" - עי' המשך תרס"ו שם. וש"נ) כלומר: שתי ענינים, וד"ל].

ועפ"ז יומתק מאד מה שמבואר בהמשך תרס"ו שם בענין "דירה בתחתונים" שנפעל ע"י שניהם, הן ע"י צדיקים והן ע"י בע"ת (ושם לא מדבר על ב' הענינים שב"דירה בתחתונים" שנזכרו לעיל בארוכה ס"ה, כ"א על ב' הענינים דלעיל מלקו"ש ח"ג שם, דב' ענינים בדירה וכו', וכמו שמבאר שם בארוכה) ונעתיק כאן קטע ממאמר שם להבנת הענין, "אבל בכדי להגיע לבחי' מהות ועצמות א"ס . . זהו דוקא ע"י העבודה דנשמות דב"ן בבחי' עבודת עבד דוקא בחי' עבד פשוט בעבודה בקבעומ"ש . . ומ"מ ההמשכה והגילוי הוא ע"י נשמות דמ"ה, דהגם דנשמות דב"ן בעבודתם דוקא מעוררים וממשיכים בבחי' ההעלם העצמי דא"ס כו', מ"מ הגילוי הוא ע"י נשמות דמ"ה דוקא, וכמ"ש במ"א בענין צדיקים ובע"ת דהגם שבמקום שבע"ת עומדים כו' משום דמשכי לי' בחילא יתיר שממשיכים מבחי' עצמות א"ס כו' ומ"מ ההמשכה שע"י בע"ת הוא רק למעלה ובכדי שיהי' הגילוי למטה הוא ע"י הצדיקים דוקא, ולכן צ"ל התחברות דב' הבחינות צדיקים ובע"ת . . ", עיי"ש בארוכה. והיינו כנ"ל, דפרט הא' שב"דירה" שנמצא בה העצם זהו ע"י בע"ת, אמנם בכדי שיהי' (העצם) בגילוי למטה בתחתונים, זהו ע"י הצדיקים דוקא, פרט הב' שב"דירה".

ח. ונראה להוסיף עוד נקודה בזה:

דהנה הבאנו לעיל ס"ה, דהפי' בתיבת "בתחתונים" היינו ל"תחתונים" כמו שהם בדרגת "תחתונים" נולא כמו שמתעלים ויוצאים ממדרג'

תחתונים], והוא ע"פ מש"כ בלקו"ש חט"ו שם, והסברנו דענין זה נפעל ע"י עבודת הצדיקים, המשכה מלמעלה למטה (ראה לעיל בארוכה ס"ו).

אמנם, מצינו עוד פ"י בתיבת "תחתונים", והוא: "תחתון שאין תחתון למטה ממנו". וא' מהמקורות לזה, הוא בסה"מ תש"מ ע' קי"ב [ש"פ ויק"פ] ד"ה החודש הזה לכם², וזלה"ק "ואף שעושה דירה לו ית' בתחתונים, מ"מ אין זה בהתחתון, שאין תחתון למטה ממנו, דהרי יש תחתון למטה יותר" וכו', עכלה"ק. והיינו כנ"ל, דצ"ל לא רק "דירה בתחתונים" כמו שהם בדרגת "תחתונים", כ"א גם "בתחתון שאין תחתון למטה ממנו".

ועפ"ז י"ל, דגם בתיבת "תחתונים" שני ענינים (כנ"ל), ושני ענינים אלו נפעלים באמצעות עבודת הבע"ת ועבודת הצדיקים. דהנה בענין הא', דהדירה היא בתחתונים כמו שהם בדרגת "תחתונים", הבאנו לעיל (ס"ו בארוכה) דענין זה נפעל ע"י עבודת הצדיקים, המשכה בדרך מלמעלה למטה.

אמנם ענין הב' נפעל ע"י עבודת הבע"ת. וכן מצינו בסה"מ תש"מ שם, וזלה"ק: ". דהנה ענין הגזילה (לסטים) בעבודת האדם י"ל שהו"ע עבודת התשובה, כי בעל תשובה גוזל ממקום שאינו ענינו. וכידוע ההפרש בין צדיקים לבע"ת, דעבודת הצדיקים היא באופן אשר עשה האלקים את האדם ישר, שעובד עבודתו עם מי ששייך אליו, אבל את הרע הוא דוחה. ואף שעושה דירה לו ית' בתחתונים, מ"מ אי"ז בהתחתון, שאין תחתון למטה ממנו, דהרי יש תחתון למטה יותר, והוא מה שירד (ע"י העבירה) מק"נ לגקה"ט. משא"כ ע"י עבודת התשובה מהפכים גם את הזדונות לזכיות . . .", עכלה"ק. והיינו כנ"ל, דענין הב', שהמשכת הדירה לו ית', היא "בתחתון שאין תחתון למטה ממנו", נפעל ע"י עבודת הבע"ת.

ט. היוצא מכל הנ"ל, שב"דירה בתחתונים" מצינו כמה פרטים, וכ"א מהם נפעל באמצעות עבודת הבע"ת ועבודת הצדיקים. ולתועלת הלומדים נסכם כאן בקצרה הפרטים שנזכרו לעיל:

(א) בנקודה הראשונה, "דירה", מצינו כמה פירושים (ענינים), ומהם:

(1) דירה, "כלי" להמשכת העצמות, ר"ל באופן פנימי (ראה לעיל ס"ה בארוכה ע"פ לקו"ש חט"ו לך לך ג' הערה 40).

(2) שנמצא בה כל העצם (ראה לעיל ס"ז ע"פ לקו"ש ח"ג שבת הגדול הערה 11).

(2) וכן הוא בכ"מ ע"פ לשון התניא רפ"ו (וראה לדוגמא סה"מ מלוקט ח"ה ע' רע"ז סעיף ז', וזלה"ק . . . כי הכוונה דירה בתחתונים היא שהדירה תהי' בתחתון שאין תחתון למטה ממנו . . . " עכלה"ק. עיי"ש הערה 47 שמציין לתניא רפ"ו).

3) ועוד, דהעצם נמצא בגילוי (שם).

ענין הא', שהוא באופן דדירה וכלי להמשכת העצמות, נפעל ע"י עבודת הבע"ת, וכנ"ל בארוכה (ס"ו), דעבודתו בדרך מלמטלמ"ע.

ענין הב', שנמצא בה כל העצם, נפעל ג"כ ע"י עבודת הבע"ת, וכנ"ל בארוכה (ס"ז) ע"פ המבואר בתקעו רס"א, ובהמשך תרס"ו שם, שדוקא ע"י עבודת הבע"ת ממשיכים ומעוררים את העצמות.

וענין הג', שהעצם נמצא בגילוי, נפעל ע"י עבודת הצדיקים, וכנ"ל בארוכה (שם) ע"פ המבואר בתקעו רס"א ובהמשך תרס"ו שם, שבכדי שהעצם יומשך בגילוי למטה זהו ע"י עבודת הצדיקים.

ב) ובנקודה השני', "בתחתונים" מצינו שני פירושים (ענינים):

1) "בתחתונים" פירושו, כמו שהם בדרגת "תחתונים", דהיינו לא כמו שמתעלים ו"יוצאים" ממדרגת תחתונים לעליונים, כ"א כמו שנשארים בדרגת "תחתונים" (ראה לעיל ס"ה בארוכה ע"פ לקו"ש חט"ו שם).

2) "תחתונים" פירושו "תחתון שאין תחתון למטה ממנו" (ראה לעיל ס"ח, ע"פ סה"מ תש"מ שם).

ענין הא', נפעל ע"י עבודת הצדיקים, וכנ"ל בארוכה (ס"ו) דעבודתם בדרך המשכה מלמעלמ"ט.

וענין הב', נפעל ע"י עבודת הבע"ת, וכנ"ל (ס"ו) דעבודתם הוא גם בזדונות וכו' ולהפכם לזכיות וכו'.

יו"ד. וכדי לקשר את כל הנ"ל עם עניני משיח וגאולה, וכידוע גודל החיוב בתקופה זו אנו עומדים צו קאכן זיך בלימוד עניני משיח וגאולה, שע"י הלימוד בענינים אלו מתחילים לחיות בעניני הגאולה, מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא", וכדברי השיחה הידועה מש"פ תזריע-מצורע תנש"א [נדפסה בספה"ש תנש"א ח"ב ע' 501 ואילך], וזלה"ק "כיון שמשיח צדקנו עומד לבוא תיכף ומיד, אבל עדיין לא בא בפועל, שלכן דרושה ההשתדלות האחרונה, . . של כאו"א מישראל להביא את המשיח, צריכה להיות הפעולה . . ע"י . . ענינו של המשיח . . כפי שהוא בתורה . . ובפשטות . . לימוד התורה בעניני מלך המשיח ובעניני הגאולה שנתבארו בריבוי מקומות . . ובפרט בתורתו (מאמרים ולקוטי שיחות) של נשיא דורנו - מעין ודוגמא והכנה ללימוד תורתו של משיח . . וההוספה בלימוד התורה בעניני משיח והגאולה . . הוא ה"דרך הישרה" לפעול התגלות וביאת משיח והגאולה בפועל ממש", עכלה"ק. ועד"ז מצינו בשיחת ש"פ בלק י"ז (טו"ב) תמוז תנש"א [נדפסה בסה"ש שם ע' 691 ואילך], וזלה"ק "מדובר בתקופה האחרונה בנוגע להוספה המיוחדת בלימוד התורה בעניני גאולה ומשיח לא

(רק) בתור "סגולה" למהר ולקרב ביאת המשיח והגאולה, אלא (גם ו) בעיקר כדי להתחיל "לחיות" בעניני המשיח וגאולה, "לחיות עם הזמן" דימות המשיח, ע"ז שהשכל נעשה ממולא וחדור בהבנה והשגה בעניני משיח וגאולה שבתורה. . . הרי ע"י לימוד התורה בעניני הגאולה מתעלה למעמד ומצב של גאולה, ומתחיל "לחיות" בעניני הגאולה מתוך ידיעה והכרה והרגשה ש"הנה זה בא", עכלה"ק. אשר עפכ"ז, יש לקשר את כל המבואר לעיל בענין "דירה בתחתונים", עם עניני משיח וגאולה:

אזור החפית

דהנה הבאנו לעיל בארוכה (ס"ה-ו) ב' פרטים ב"דירה בתחתונים", "דירה" היינו שהמשכת העצמות היא באופן "פנימי" וכו' שענין זה נפעל ע"י עבודת הבע"ת - העלאה מלמטלמ"ע, ו"בתחתונים" היינו שהדירה היא בתחתונים כמו שהם בדרגת "תחתונים", שענין זה נפעל ע"י עבודת הצדיקים - המשכה מלמעלמ"ט, וכדי לפעול "דירה בתחתונים" צריכים את שני המעלות של המשכה והעלאה, הנה עד"ז מצינו בגאולה העתידה שתהי' ב' המעלות - המשכה והעלאה.

והוא עפמש"כ בלקו"ש ח"א (בלה"ק ע' 214 ואילך) כביאור מחלוקתם של ר"א ור"י בגמ' (ר"ה יא' ע"א) בדבר זמנה של הגאולה העתידה, שר"א סובר "בניסן נגאלו, בתשרי עתידין להגאל", ור"י סובר כי "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל". ומבאר שם בארוכה, דניסן הוא "המשכה" מלמעלמ"ט, ותשרי הוא העלאה מלמטלמ"ע, והתנאים הנ"ל אזלי לשיטתייהו בדבר דרכה של הגאולה העתידה ר"א סובר³ "אם ישראל עושין תשובה נגאלין כו" עבודת התשובה. ומאחר שענינה של תשובה היא הרי "עבודה" מלמעלמ"ע, לפיכך תהי' גם הגאולה בתשרי, העלאה. אבל ר"י סובר כי דרכה של הגאולה תהי' "ולא בכסף תגאלו, לא בתשובה וכו'" כ"א תבוא מלמעלמ"ט, ולפיכך סובר כי ב"ניסן עתידין להגאל", וכן הוא גם בהלכה, כפי שסותם המדרש. ומבאר שם, מהו תוכנה הפנימי של המחלוקת בדבר הגאולה העתידה, אם תבוא ע"י "עבודה" מלמעלמ"ע, או ע"י התגלות מלמעלמ"ט. כי מצד אחד, הרי יש יתרון להעלאה מלמעלמ"ע. נכון אמנם שהאור הוא בדרגא נחותה יותר, אך הוא נקלט בפנימיות. ולכן סובר ר"א "בתשרי נגאלין", משום החשיבות והמעלה של הפנימיות.

אך ר' יהושע סובר, וכן ההלכה, שהגאולה העתידה תבוא מלמעלה, ובכל זאת תהי' בפנימיות, ככתוב "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה", למרות ש"איש מזריע תחילה", אתערותא דלעילא, מ"מ "יולדת זכר", קיום בפנימיות, עיי"ש בארוכה.

והיינו שיהיו ב' המעלות יחד, הן המעלה שבהמשכה מלמעלמ"ט, וה המעלה שבהעלאה מלמעלמ"ע, ע"ד המבואר לעיל ב"דירה בתחתונים